

Závěrečné stanovisko s návrhem opatření k nápravě ve věci kázeňského trestání

A. Závěry šetření

Šetření případu ods. pana A., nar. xxx (dále jen „stěžovatel“), jsem ukončila zprávou ze dne 27. 5. 2016, ve které jsem dospěla k závěru, že se Věznice Všechny dopustila pochybení spočívajících v:

- nedodržení postupu orientačního testování na návykové látky dle vnitřního předpisu (metodický list č. 2/2010),
- kázeňském potrestání stěžovatele rozhodnutím ze dne 15. 5. 2015,
- kázeňském potrestání stěžovatele rozhodnutím ze dne 24. 7. 2015.

B. Vyjádření úřadu

Na zprávu o šetření reagoval ředitel Věznice Všechny plk. Mgr. Pavel Vagner vyjádřením ze dne 8. 6. 2016, kde uvedl následující.

B.1 Nedodržení postupu orientačního testování na návykové látky

Ve zprávě jsem konstatovala, že podle vnitřního předpisu¹ *provedení a výsledek testu zaznamená testující zaměstnanec do protokolu, následně potvrdí testující zaměstnanec, svědek a testovaný svými podpisy provedení testu a jeho výsledek*. Jinými slovy, podpis odsouzeného má následovat po vyplnění výsledku testu do protokolu, což se v případě stěžovatele nestalo.

Ředitel věznice k tomu uvedl, že odsouzeným byl předkládán protokol s vyplněnou hlavičkou se jménem a údaji testovaného odsouzeného včetně data prováděného testování. Tento zčásti vyplněný protokol byl předkládán odsouzeným k podpisu a po zobrazení výsledku testu byly do protokolu před zrakem testovaného odsouzeného doplněny výsledky.

Tento postup pracovníce zdravotního střediska volily z toho důvodu, že odsouzení po zobrazení positivity testovaného vzorku odmítali protokoly podepsat.

Nicméně tento postup byl již napraven. V současné době pracovníce zdravotního střediska postupují v souladu s uvedeným vnitřním předpisem. Testovaný odsouzený podepisuje až kompletně vyplněný protokol.

1 čl. 5 metodického listu ředitelky odboru zdravotnické služby a vrchního ředitele pro penologii č. 2/2010, o provádění monitoringu omamných a psychotropních látek ve Vězeňské službě České republiky

B.2 Kázeňské potrestání rozhodnutím ze dne 15. 5. 2015

Věznici jsem vyčítala, že stěžovatele kázeňsky potrestala za jeho slovní reakci v souvislosti s chybou v postupu pracovníků zdravotního střediska věznice při testování vzorku moči² (popsáno v části B.1) a dále (tímtež rozhodnutím) za ne zcela vhodnou odpověď vychovateli (nicméně nikoliv vulgární či jinak urážející).³

Zprávu jsem uzavřela s tím, že vyjádření stěžovatele v obou popsanych případech mělo být řešeno výchovným pohovorem. Podle § 46 odst. 2 věta druhá zákona o výkonu trestu se *kázeňský trest neuloží, jestliže samotným projednáním kázeňského přestupku s odsouzeným lze dosáhnout sledovaného účelu*. Sledovaným účelem je zde nepochybně dodržování pořádku a kázně, obecně slušného jednání. Provedení pohovoru se stěžovatelem by nepochybně bylo způsobitelné k tomuto účelu. Teprve pokud by se pohovor minul svým účinkem, mohla věznice přikročit k uložení kázeňského trestu.

Ředitel věznice k tomu uvedl, že šlo o opakované nevhodné chování (ve vztahu ke zdravotní sestře a následně k vychovateli). Na tom nic nemění, dle ředitele, že se v prvním případě tímto svým chováním domáhal vysvětlení určitého postupu (při testování). Za oba přestupky byl stěžovateli uložen ve spojeném kázeňském řízení nejmírnější kázeňský trest – důtka.

Ředitel věznice považuje potrestání za přiměřené a odkázal na zprávu generálního ředitelství Vězeňské služby ČR⁴, která schválila postup věznice v tomto kázeňském řízení. Zprávu samotnou však ředitel k vyjádření nepřiložil, nemohu k ní tedy přihlížet.⁵

B.3 Kázeňské potrestání rozhodnutím ze dne 24. 7. 2015

Kázeňský přestupek dle rozhodnutí spočíval v tom, že stěžovatel měl neoprávněně v držení mobilní telefon, resp. byl dne 2. 6. 2015 dozorcem přistižen během mimořádné dílčí prohlídky, jak jej ukládá na parapet na toaletě. Důkazně je kázeňský přestupek postaven na výpovědi dozorce a dále svědka, jehož jméno není v rozhodnutí uvedeno. Tento *utajený svědek* měl potvrdit, že stěžovatel na toaletě volal z mobilního telefonu. Proti stěžovateli dále stojí fakt, že byl již v minulosti za obdobný čin v předchozí věznici pravomocně odsouzen k dalšímu trestu odnětí svobody. Za této důkazní situace jsem v souladu s recentní judikaturou správních soudů⁶ poukázala na to, že rozhodnutí není objektivně přezkoumatelné. Věznice se se zásadní námitkou stěžovatele vypořádala odkazem na svědectví neidentifikované osoby a stěžovatelem navržené svědky, kteří by mohli potvrdit anebo vyvrátit, zda odcházel na toaletu s balíčkem či telefonem, nevyslechla, ani se

2 Ze záznamu o kázeňském přestupku vyplývá, že po oznámení o tom, že výsledek testu moči se rýsuje jako pozitivní na metamfetamin a že bude test odeslán k ověření do toxikologické laboratoře, stěžovatel „začal být hlučný, vykřikoval, že nic podepisovat nechťel, že podepsal prázdný papír (Protokol o provedení orientačního toxikologického vyšetření moče).“

3 Na výzvu vychovatele odpověděl, že výzvu splní (*ano, obleču si tričko*), ale neodpustí si drzý komentář (*nebudte aktivní*).

4 ze dne 29. 7. 2015, č. j. aaa

5 Není ani zřejmé, zda uvedená zpráva správně vyhodnotila, že jednání stěžovatele ve vztahu ke zdravotní sestře bylo iniciováno jejím chybným postupem při testování.

6 např. rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26. 6. 2015, č. j. 30 A 97/2014-51

jinak s tímto důkazním návrhem nevypořádala. Takové rozhodnutí by bylo soudem velmi pravděpodobně zrušeno z důvodu nepřezkoumatelnosti.⁷

Ředitel věznice k tomu uvedl, že stěžejním důkazem nebyla výpověď utajeného svědka, ale dozorce, který stěžovatele přistihl. Výpověď dozorce je sice v přímém rozporu s verzí stěžovatele, nicméně hodnověrnost stěžovatelovy verze je v porovnání s výpovědí dozorce dle ředitele věznice značně snížena faktem, že za obdobné jednání byl již v minulosti odsouzen a rovněž byl z tohoto důvodu přemístěn (do jiné věznice). Výpověď utajovaného svědka je v daném případě pouze podpůrný důkaz, nikoliv stěžejní. Jeho totožnost byla z bezpečnostních důvodů utajena, nicméně je zaznamenána ve zprávě oddělení prevence a stížností ze dne 10. 6. 2015, č. j. bbb, která byla po celou dobu součástí dokumentace kázeňského řízení. Stěžovatel byl s tímto dokumentem prokazatelně seznámen v průběhu kázeňského řízení a mohl se k němu vyjadřovat.

K návrhu stěžovatele na výslech jeho spoluodsouzených z cely ředitel věznice uvedl, že byl vyhodnocen jako nadbytečný, neboť stěžovatel sám uvedl, že na toaletě (kde byl dozorcem přistižen) byl sám.

Proto se ředitel věznice domnívá, že rozhodnutí je zcela přezkoumatelné a v souladu s právními předpisy.

C. Závěrečné hodnocení

C.1 Nedodržení postupu orientačního testování na návykové látky

Ředitel věznice v tomto bodě pochybení napravil. Postup při testování odsouzených na návykové látky je v souladu s vnitřním předpisem.

C.2 Kázeňské potrestání rozhodnutím ze dne 15. 5. 2015

Ve zprávě jsem již uvedla, že jednání stěžovatele je možné vnímat jako ne zcela standardní. Ale pokud se po právu domáhal vysvětlení určitého postupu během orientačního testu na návykové látky, nelze mu klást k tíži fakt, že u toho zvyšoval hlas a vykřikoval (avšak bez vulgarit a urážek), jak se podává z odůvodnění rozhodnutí.

Fakticky tak byl stěžovatel kázeňsky trestán za drzou poznámku ve vztahu k vychovateli ve znění: „*Nebud'te aktivní*“.

Pokud vychovatel nevyhodnotí právě tuto situaci jako indikaci k provedení pohovoru s odsouzeným na téma jeho chování, nedokáží si představit z jakého důvodu je v právních předpisech vůbec institut výchovného pohovoru zakotven. Podotýkám, že právě vychovatel je podle vnitřního předpisu⁸ tím, kdo zajišťuje komplexní výchovnou, vzdělávací, diagnostickou a preventivní činnost zaměřenou na celkový rozvoj osobnosti a na socializaci, resocializaci a reedukaci.

⁷ podle § 76 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů

⁸ ustanovení § 47 nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 5/2016

Výkon trestu odnětí svobody, má-li směřovat k jeho zákonem stanovenému účelu⁹, musí být především výchovou a vedením odsouzeného, nikoliv prostým sankcionováním odsouzených.¹⁰

Ukládání kázeňských trestů je založeno na zásadě subsidiarity, tzn., má být použit jako tzv. ultima ratio, tedy krajní prostředek v případě, že sledovaného účelu nelze dosáhnout již samotným projednáním kázeňského přestupku podle § 46 odst. 2 věta druhá zákona o výkonu trestu, resp. výchovným pohovorem podle § 58 odst. 5 řádu výkonu trestu.^{11, 12} Ze samotného rozhodnutí ani z vyjádření ředitele věznice přitom nevyplývá, že by stěžovatel měl dříve obdobné problémy, které by odůvodňovaly kázeňské potrestání jako jedinou možnou variantu.¹³

Pouze pro úplnost dodávám, že v kontextu stížností zaměstnanců věznic na přemíru administrativy¹⁴ se mi jeví sankcionování tohoto drobného incidentu (přestupku) kázeňským trestem jako plýtvání energií a časem odborných zaměstnanců věznice. Tento drobný incident se jistě dal vyřešit právě prostřednictvím zmiňovaného pohovoru s minimálním zatížením personálu.

Kázeňský trest uložený rozhodnutím ze dne 15. 5. 2015 nepovažuji z výše uvedených důvodů za přiměřený.

C.3 Kázeňské potrestání rozhodnutím ze dne 24. 7. 2015

Již ve zprávě jsem citovala rozsudky správních soudů v obdobných případech, kde soudy dospěly k těmto závěrům: „Pro řádný výkon vězeňství je nezbytné, aby odůvodněně uložené kázeňské tresty působily výchovně i preventivně na ostatní odsouzené. Stejně tak soudy akceptují, že s ohledem na charakter daných rozhodnutí a s přihlédnutím k netypickým okolnostem, za nichž k jejich ukládání dochází a rovněž vzhledem ke lhůtám, ve kterých jsou věznice povinny rozhodnout, nelze na rozhodnutí v kázeňských věcech klást, co se jejich preciznosti týká, stejné nároky jako na rozhodnutí vydávaná ostatními správními orgány nebo soudy. Tento argument však v žádném případě nelze vykládat jako právo Vězeňské služby ČR rezignovat na povinnosti, aby jí vydaná rozhodnutí byla srozumitelná, logicky

9 Podle § 2 odst. 2 zákona o výkonu trestu má výkon trestu směřovat mimo jiné k tomu, aby se podporovaly takové postoje a dovednosti, které odsouzeným pomohou k návratu do společnosti a umožní vést po propuštění soběstačný život v souladu se zákonem.

10 pravidlo č. 4 Standardních minimálních pravidel OSN pro zacházení s vězni (ve znění aktualizované verze – The Mandela Rules), dostupné online na http://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/GA-RESOLUTION/E_ebook.pdf [26. 9. 2016]

11 vyhláška č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů

12 srov. KALVODOVÁ, Věra. *Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 147

13 Dle rozhodnutí o uložení kázeňského trestu byl poslední uložený kázeňský trest stěžovateli zahlazen již před 3 roky. Přitom podle § 54 odst. 2 zákona o výkonu trestu se zahlazením kázeňského trestu na odsouzeného hledí, jako by mu nebyl kázeňský trest uložen.

14 zpráva veřejné ochránkyně práv z návštěv věznic, 2016, s. 12-13, dostupná online zde: http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/ochrana_osob/ZARIZENI/Veznice/Veznice-2016.pdf [cit. 26. 9. 2016]

odůvodněná a vypořádala se s důkazy, které byly v řízení provedeny včetně povinnosti postupovat v řízení v souladu s procesními právy odsouzených tak, jak jsou jim garantována v obecně závazných právních předpisech.”¹⁵

Stěžovatelem navrhovaní svědci nebyli vyslechnuti pouze z toho důvodu, že nebyli přítomni na místě, kde dozorce přestupek odhalil. Ředitel věznice se ve svém vyjádření vůbec nezabýval např. myšlenkou, že by svědectví odsouzených z oddílu stěžovatele mohlo přinést poznatky k tomu, zda telefon odsouzení v rukou stěžovatele zahlédli (či ho dokonce viděli jej používat). Vyjma svědka, jehož totožnost nebyla odkryta, nebyl v uvedeném řízení vyslechnut žádný jiný svědek z řad odsouzených.

V již odkazovaném rozhodnutí Krajský soud v Hradci Králové výslovně uvádí, že „*jsou-li v řízení provedeny výsledky konkrétních osob, přičemž na základě právě jejich svědectví je konstruováno zavinění žalobce (odsouzeného), nelze v odůvodnění rozhodnutí tyto svědky nekonkretizovat s ohledem na potřebu ochrany jejich případné bezpečnosti. Ač se může žalované tento požadavek jevit s ohledem na charakter kázeňského trestání jako oprávněný a logický, krajský soud nemůže její úvahy sdílet, neboť rozhodnutí při absenci odkazu na konkrétní důkazy, ze kterých bylo vycházeno, nelze považovat za přezkoumatelné.*“

Ředitel věznice ve svém vyjádření uvedl, že výpověď utajeného svědka byla celou dobu součástí dokumentace kázeňského řízení a stěžovatel s ní byl seznámen. Ve zprávě oddělení prevence a stížností, na kterou ředitel věznice odkazoval a která skutečně byla celou dobu součástí dokumentace kázeňského řízení, se však uvádí citace výpovědi někoho, jehož totožnost není uvedena. Tento fakt má zcela zásadní význam pro přezkoumatelnost rozhodnutí.

Výpověď utajeného svědka představuje dle ředitele věznice podpůrný důkaz prokazující zavinění odsouzeného. To v situaci slovu proti slovu (dozorci x stěžovatel) a zvláště při vědomí výše uvedených závěrů soudu nemohu akceptovat jako plnění povinností dle § 47 odst. 1 zákona o výkonu trestu.¹⁶ Úvahu ředitele věznice o snížené hodnověrnosti stěžovatele považuji za lichou. Fakt, že byl za používání mobilního telefonu v minulé věznici odsouzen, sám o sobě nesnižuje hodnověrnost jeho výpovědi ani neprokazuje zavinění.

S ohledem na nepřijetí opatření k nápravě (vyjma části B.1) vydávám závěrečné stanovisko podle ustanovení § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv. Součástí stanoviska je návrh opatření k nápravě.

D. Opatření k nápravě

Věznici Všechny navrhuji, aby:

- (A) zrušila rozhodnutí o uložení kázeňského trestu ze dne 15. 5. 2015 a
- (B) zrušila rozhodnutí o uložení kázeňského trestu ze dne 24. 7. 2015.

15 srov. např. rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové, ze dne 26. 6. 2015, č. j. 30 A 97/2014-51

16 „*Kázeňský trest lze uložit, jen jsou-li náležitě objasněny okolnosti kázeňského přestupku a prokázána vina odsouzeného.*“

Závěrečné stanovisko zasílám řediteli Věznice Všehrdy plk. Mgr. Vagnerovi a žádám, aby mi podle ustanovení § 20 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv sdělil, zda provedl navržená opatření k nápravě. Odpověď očekávám v zákonné lhůtě 30 dnů od doručení stanoviska. Stanovisko zasílám také stěžovateli.

Pokud řediteli Věznice Všehrdy nepřijme navržená opatření k nápravě nebo provedená opatření nebudu považovat za dostatečná, podle ustanovení § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv vyrozumím nadřízený úřad, případně mohu o svých zjištěních informovat veřejnost včetně sdělení jmen osob oprávněných jednat jménem Věznice Všehrdy.

Brno 3. října 2016

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv